

Інформаційна довідка
щодо проектів законів України «Про внесення зміни
до статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг
за вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном»
(реєстр. № 13647 від 15.08.2025) та **«Про внесення зміни до**
статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг за
вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном»
*(реєстр. № 13647-1 від 28.08.2025)**

***Анотація.** Інформаційна довідка містить результати аналізу положень проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг за вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном» (реєстр. № 13647 від 15.08.2025) та визначеного альтернативним до нього проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг за вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном» (реєстр. № 13647-1 від 28.08.2025).*

***Ключові слова:** нотаріальні дії, засвідчення справжності підпису на документах, засвідчення вірності перекладу документів з однієї мови на іншу, консульські установи України, консульський збір.*

I. Вступ

Проект Закону України «Про внесення зміни до статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг за вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном» (реєстр. № 13647 від 15.08.2025) (далі – законопроект № 13647) згідно з пояснювальною запискою до нього розроблено з метою створення правових підстав для звільнення від сплати консульського збору осіб зі складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку із військовою агресією Російської Федерації, які перебувають на лікуванні за кордоном, за засвідчення закордонними дипломатичними установами України вірності перекладу документів, пов'язаних з лікуванням цих осіб, на українську мову та справжності підпису перекладача на таких документах.

Метою альтернативного до нього проекту Закону України «Про внесення зміни до статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг за вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном» (реєстр. 13647-1 від 28.08.2025) (далі – альтернативний законопроект № 13647-1) є розширення кола осіб, які звільняються від сплати консульського збору за засвідчення закордонними дипломатичними установами України вірності перекладу документів, пов'язаних з лікуванням цих осіб, на українську мову та справжності підпису перекладача на таких документах.

У контексті обґрунтування необхідності розгляду обох законодавчих ініціатив: у законопроекті № 13647 передбачається визначення категорій осіб, які звільняються від сплати консульського збору за нотаріальні дії із засвідчення справжності підпису перекладача або засвідчення вірності перекладу на українську мову документів, пов'язаних із лікуванням за кордоном осіб із складових сил оборони та сил безпеки, зокрема постраждалих у зв'язку з

військовою агресією Російської Федерації проти України; в альтернативному законопроекті № 13647-1 пропонується звільнити осіб від сплати консульського збору за вчинення нотаріальних дій за кордоном із засвідчення правильності перекладу на українську мову документів, необхідних для направлення на проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, у тому числі медичних документів, пов'язаних із лікуванням, та/або засвідчення вірності підпису перекладача на таких документах, без визначення конкретного кола осіб, на яких саме розповсюджується пропонована норма.

За результатами аналізу цих законопроектів вважаємо за доцільне висловити такі міркування.

II. Основна частина

Відповідно до законопроекту № 13647 частину п'яту статті 38 Закону України «Про нотаріат» пропонується викласти в такій редакції: «За засвідчення вірності перекладу на українську мову документів, пов'язаних з лікуванням за кордоном осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, а також медичних документів, необхідних для направлення на проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, та/або засвідчення справжності підпису перекладача на таких документах консульський збір не справляється».

Аналіз змісту цього положення вказує на сферу його дії за колом осіб із визначенням суб'єктного складу. Направленню для лікування за кордон з метою отримання медичної та/або реабілітаційної допомоги підлягають особи із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалі у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, правовий статус яких визначений Порядком направлення осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на лікування за кордон, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 05.04.2022 № 411 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 № 1169).

Положенням альтернативного законопроекту № 13647-1 пропонується частину п'яту статті 38 Закону України «Про нотаріат» викласти в такій редакції: «За вчинення нотаріальних дій за кордоном за зверненням осіб щодо засвідчення правильності перекладу на українську мову документів, необхідних для направлення на проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, в тому числі медичних документів, пов'язаних із лікуванням, та/або засвідчення вірності підпису перекладача на таких документах консульський збір не справляється». Тобто альтернативний законопроект № 13647-1 передбачає надання пільг ширшому колу осіб, ніж визначено в законопроекті № 13647.

Водночас чинна редакція статті 38 Закону України «Про нотаріат» (далі – Закон) була доповнена частиною п'ятою згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування медико-соціальної експертизи та впровадження оцінювання повсякденного функціонування особи» від 19.12.2024 № 4170-IX такого змісту: «За вчинення

нотаріальних дій за кордоном за зверненням осіб щодо засвідчення правильності перекладу на українську мову документів, необхідних для направлення на проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, консульський збір не справляється». Слід відзначити, що метою запровадження цього положення в Законі була зміна підходів до визначення потреб людей, що мають обмеження функціонування, і спрощення в отриманні ними послуг та інших видів допомоги, яких вони потребують.

Крім того, у частині четвертій статті 38 чинного Закону вже визначено перелік осіб, на яких не поширюється норма про справляння консульського збору за вчинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах та консульських установах України. Тому вбачається, що для встановлення підстав для звільнення від справляння консульського збору в зазначеній статті законодавцем обрано ключовий критерій – перелік категорій осіб. Тобто цей підхід, на наш погляд, доцільно застосувати й при внесенні змін до частини п'ятої статті 38 Закону.

У пояснювальній записці до законопроекту № 13647 не йдеться про звуження кола осіб, на яких поширюється дія частини п'ятої статті 38 Закону. Так, у пояснювальній записці необхідність розробки цього законопроекту обумовлена розширенням можливостей закордонних дипломатичних установ України щодо надання комплексної допомоги захисникам України, у тому числі окремих послуг на безоплатній основі. Тому вбачається, що запропонована зміна до частини п'ятої статті 38 Закону повинна сприйматися як уточнення чинної норми і розширення можливостей засвідчення певних документів/підписів на документах саме для захисників України.

Виходячи з наведеного, вважаємо, що запропонована законопроектом № 13647 редакція зміни до частини п'ятої статті 38 Закону потребує доопрацювання та викладення положення цієї частини відповідно до принципу правової визначеності в такій редакції: *«За вчинення нотаріальних дій за кордоном за зверненням осіб щодо засвідчення правильності перекладу на українську мову медичних документів, необхідних для направлення на проведення оцінювання повсякденного функціонування особи, а також документів, пов'язаних із лікуванням за кордоном осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, та/або засвідчення справжності підпису перекладача на таких документах консульський збір не справляється».*

Щодо альтернативного законопроекту № 13647-1 слід зазначити таке.

У Законі України «Про нотаріат» для цілей визначення нотаріальних дій з урахуванням їх правового змісту вживається досить стала термінологія. Як і інші уповноважені на вчинення нотаріальних дій суб'єкти, консульські установи України відповідно до статті 38 цього Закону вчиняють, зокрема, такі нотаріальні дії: засвідчують *справжність підпису* на документах (пункт 6 частини першої); засвідчують *вірність перекладу* документів з однієї мови на іншу (пункт 7 частини першої). Тож, термінологічні конструкції *«засвідчення правильності перекладу»* та *«засвідчення вірності підпису перекладача»*, що

включені до пропонованої редакції частини п'ятої статті 38 Закону, потребують редагування.

У пункті 5 пояснювальної записки до законопроекту № 13647-1 зазначено, що його реалізація не потребуватиме додаткових витрат із Державного бюджету України. Проте, враховуючи зміст пропозиції законопроекту щодо надання пільг, пов'язаних зі звільненням від сплати консульського збору, очевидним наслідком його можливого прийняття буде зменшення надходжень до державного бюджету.

У цьому зв'язку слід зазначити, що відповідно до частини першої статті 27 Бюджетного кодексу України до законопроекту, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету, суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки). Якщо такі зміни показників бюджету передбачають зменшення надходжень до бюджету та/або збільшення витрат бюджету, до законопроекту подаються пропозиції змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету. Частиною третьою статті 91 Регламенту Верховної Ради України встановлено, що у разі внесення законопроекту, проекту іншого акта, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або витрат бюджету), суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки).

III. Висновки

Проекти законів України «Про внесення зміни до статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг за вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном» (реєстр. №13647 від 15.08.2025) та «Про внесення зміни до статті 38 Закону України «Про нотаріат» щодо надання пільг за вчинення окремих нотаріальних дій за кордоном» (реєстр. № 13647-1 від 28.08.2025) спрямовані на розширення можливостей забезпечення комплексної допомоги громадянам України в частині надання окремих (консульських) послуг (із вчинення певних нотаріальних дій) на безоплатній основі, загалом заслуговують на підтримку. Пропоновані законопроектами унормування, на нашу думку, потребують удосконалення викладу змісту, а також уточнення формулювань окремих термінологічних конструкцій з урахуванням висловлених пропозицій.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*